

Sygn. akt V ACa 718/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Katarzyna Przybylska (spr.)
Sędziowie:	SA Irma Kul SO del. Mariusz Struski
Protokolant:	sekretarz sądowy Joanna Makarewicz

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa I. F.

przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie, o zadośćuczynienie i rentę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 2 sierpnia 2013 r., sygn. akt I C 37/12

I. zmienia zaskarżony wyrok :

1). w punkcie 4 (czwartym) o tyle tylko, że zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 100.000 (sto tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2010r. do dnia zapłaty,

2). w punkcie 5 (piątym) w ten sposób, że podwyższa zasądzoną w nim kwotę do kwoty 24.073 (dwadzieścia cztery tysiące siedemdziesiąt trzy) złote;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7700 (siedem tysięcy siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 718/13

UZASADNIENIE

Powódka I. F. wniosła pozew przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W. domagając się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty;

- 1) 650.000zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 18 listopada 2010r. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznała w wyniku wypadku drogowego, (...);
- 2) 7.875zł tytułem odszkodowania za koszty powstałe na skutek leczenia, a związane z rehabilitacją;
- 3) 2.100zł tytułem renty poczynszy od marca 2012r. w związku ze zwiększeniem się potrzeb, utratą zdolności do pracy oraz zmniejszeniem widoków powodzenia na przyszłość;
- 4) ustalenia odpowiedzialności na przyszłość strony pozwanej wobec powódki za skutki wypadku.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powódka wskazała, że w wyniku kolizji drogowej doznała bardzo poważnych obrażeń ciała. Sprawca posiadał ważną polisę w zakresie odpowiedzialności cywilnej wykupioną u (...) ubezpieczyciela. Powódka przyznała, że pozwany wypłacił jej wprawdzie kwotę 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia, jednak w jej ocenie była to kwota rażąco niewspółmierna do zakresu doznanych przez nią cierpień. Powódka żądała także tytułem odszkodowania kwoty 7.875zł, którą wydatkowała na koszty rehabilitacji.

W piśmie procesowym z dnia 28 maja 2012r. powódka zmodyfikowała żądanie pozwu w zakresie żądania renty, w ten sposób, iż wniosła o zasądzenie jej w wysokości określonej w pozwie od maja 2012r. albowiem pozwany przyznał i wypłacał jej z tego tytułu świadczenie do dnia 30 kwietnia 2012r. Natomiast za okres marzec - kwiecień 2012r. wniosła o zasądzenie różnicy pomiędzy świadczeniem wypłacanym przez pozwanego (1.260zł) a dochodzonym (2.100zł) tj.1.680zł. Nadto powódka domagała się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany (...) S.A. w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2013r.:

- w punkcie 1 zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 309.555 zł z ustawowymi odsetkami przy czym;
 - a. od kwoty 300.000 zł od dnia 18.11.2010 r. do dnia zapłaty;
 - b. od kwoty 7.875 zł od dnia 2.12.2011r do dnia zapłaty;
 - c. od kwoty 840 zł od dnia 11.03.2012r. do dnia zapłaty;
 - d. od kwoty 840 zł od dnia 11.04.2012r. do dnia zapłaty;
- w punkcie 2 zasądził od pozwanego rzecz powódki rentę w kwocie 2.100 zł poczynszy od 1maja 2012r. płatną do 10-go każdego miesiąca do rąk powódki z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat;
- w punkcie 3 ustalił odpowiedzialność na przyszłość strony pozwanej wobec powódki za skutki wypadku z dnia 14 grudnia 2009r.;
- w punkcie 4 oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
- w punkcie 5 zasądził od pozwanego na rzecz powódki I. F. kwotę 19.073zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
- w punkcie 6 zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego;

- w punkcie 7 nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w S. kwotę 639,40 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych związanych z opiniami biegłych;
- w punkcie 8 odstąpił od obciążania powódki pozostałymi kosztami sądowymi związanym z opiniami biegłych.

Powyższy wyrok Sąd I instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

(...)na trasie Ł. – L. doszło do wypadku drogowego na skutek tego, iż kierujący samochodem osobowym marki L. (...) podczas wykonywania manewru wyprzedzania na łuku drogi, stracił panowanie nad pojazdem i uderzył w drzewo. W następstwie tego zdarzenia powódka będąca pasażerką pojazdu doznała ciężkich obrażeń ciała w postaci (...). Kierowca pojazdu poniósł śmierć na miejscu.

Bezpośrednio po zdarzeniu powódka I. F. została przewieziona do Szpitala (...) w W. i umieszczona na Oddziale(...). Podczas pobytu w szpitalu zdiagnozowano u niej jako skutek wypadku dodatkowo (...). Powódka dwukrotnie tj. (...)poddana została zabiegowi operacyjnemu polegającemu na (...). Z uwagi na ciężkie i rozległe uszkodzenia ciała, u pacjentki zastosowano śpiączkę farmakologiczną, w której była utrzymywana do (...) Powódka przytomna, ale bez logicznego kontaktu (...)została przekazana do Oddziału (...), gdzie kontynuowano leczenie – (...).

(...) I. F. przewieziona została do (...)Szpitala w L. na Oddział (...) gdzie poddano ją intensywnej rehabilitacji. Po uzyskaniu (...), przekazana została transportem lotniczym do (...) w S..

(...) powódka przebywała na Oddziale (...) w S.. Podczas pobytu na Oddziale zastosowano wobec powódki, której stan określono jako średnio-ciężki, m. in. ćwiczenia bierne, elektrolecznictwo, hydroterapię, światłolecznictwo, masaże oraz pionizację i naukę poruszania się. Dalsza rehabilitacja powódki odbywała się na Oddziale (...) (...) w K.. Z uwagi na silne dolegliwości bólowe (...). Powódka została wypisana ze szpitala (...)

W oczekiwaniu na zwolnienie się miejsca w Oddziale (...) (...) w S. dla potrzeb dalszej kontynuacji leczenia powódka przebywała w K. w miejscu zamieszkania swojego brata pozostając pod całkowitą opieką rodziny.

Z uwagi na utrzymujący się zły stan zdrowia, powódka po raz kolejny poddana została leczeniu rehabilitacyjnemu w szpitalu w S. (...) U powódki utrzymywało się (...). Zastosowano kolejne zabiegi rehabilitacyjne. W wyniku tego uzyskano poprawę w zakresie funkcji poznawczych. Z uwagi na utrzymujące się dolegliwości bólowe kolana powódka została skierowana na Oddział(...).

Dalsze leczenie powódka kontynuowała w (...), a także w (...) w L.. Odbywała liczne zabiegi fizjoterapeutyczne, na które dowożona była karetką. W dalszym ciągu była osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji, we wszystkich czynnościach życia codziennego zdana była na pomoc syna.

Z uwagi na utrzymujący się (...)

(...)

Z uwagi na nawracające (...) powódka ponownie została skierowana na Oddział (...)

(...)

Powódka w dalszym ciągu kontynuuje leczenie, poddawana jest regularnej rehabilitacji, (...). Z uwagi na znaczny stopień (...) wymaga pomocy osób trzecich. Samodzielnie porusza się przy pomocy chodzika. Ma problemy (...) Zdaniem biegłych dalsze leczenie powódki w placówkach medycznych, w tym również ośrodkach rehabilitacyjnych było konsekwencją i pozostawało w bezpośrednim związku z urazami, których doznała ona w czasie wypadku. Obrażenia, a następnie długotrwały proces leczenia wiązał się z dolegliwościami w postaci bólu i cierpienia o dużym natężeniu. Obrażenia jakich doznała spowodowały u niej trwałe uszczerbek na zdrowiu odpowiednio 50% (...), 30% (...) i 80% (...).

Z uwagi na nieobecność syna, powódka w tygodniu korzysta z odpłatnej, częściowo refundowanej opieki przyznanej przez (...)w L.. Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych nastąpiło na podstawie decyzji (...) Po dwóch latach starań o dofinansowanie do opieki, przyznano powódce dofinansowanie w wysokości 50%. Z uwagi na znaczny stopień niepełnosprawności oraz trudną sytuację finansową, decyzją z dnia (...) przyznano powódce dofinansowanie za usługi opiekuńcze w wysokości 70%. W związku ze zwiększeniem dofinansowania ze strony (...), powódka mogła zwiększyć wymiar opieki z 6 godzin tygodniowo do 10 godzin tygodniowo, co daje 2 godziny dziennie w dniach od poniedziałku do piątku. Pełna stawka za godzinę opieki z (...) wynosi 12zł. Obecność opiekunki, możliwość rozmowy z nią, uczestniczenia w spacerach wpływa pozytywnie (...) powódki. Dalszą konsekwencją urazów doznanych przez powódkę w wypadku są problemy (...) średniego stopnia.

W dniu 11 października 2010r. powódka dokonała zgłoszenie szkody i pozwany przystąpił do analizy przesłanej dokumentacji. Decyzją z dnia 18 listopada 2010r., a następnie uzupełnioną o dalszy zwrot kosztów leczenia i dopłatę kwoty zadośćuczynienia decyzją z dnia 14 kwietnia 2011r. pozwany uznał zgłoszone roszczenie zarówno w aspekcie zadośćuczynienia jak i odszkodowania. Przyznana kwota zadośćuczynienia wynosiła 150.000zł z żądanych 500.000zł.

Motywuując swoje rozstrzygnięcie w zakresie zadośćuczynienia Sąd I instancji powołał się na przepis art. 445 § 1 kc oraz wskazał, że ustalając wysokość zadośćuczynienia uwzględnił cierpienia fizyczne, jak i psychiczne. Zaznaczył Sąd Okręgowy, że powódka nadal doznaje znacznych cierpień i dolegliwości bólowych, ale przede wszystkim została ona trwale ograniczona w wykonywaniu wielu czynności życia codziennego. Na skutek urazów doznanych w wyniku wypadku znacznemu pogorszeniu uległ komfort życia powódki. Nadto określając wysokość zadośćuczynienia Sąd I instancji miał na względzie wiek poszkodowanej, rodzaj obrażeń, długotrwałe bo blisko 8 miesięczne obciążone cierpieniem nieprzerwane leczenie szpitalne, trwale wyłączenie powódki z aktywności fizycznej oraz wziął pod uwagę charakter doznanej krzywdy i jej trwały skutek w postaci wysokiego uszczerbku na zdrowiu. Rozmiar poczucia krzywdy dodatkowo został spotęgowany przez świadomości powódki co do nieodwracalnych skutków jej kalectwa i tego co bez powrotnie utraciła. W pozostałym zakresie Sąd I instancji uznał żądanie za rażąco wygórowane.

O żądaniu w przedmiocie odsetek Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 481 kc i art.455 kc przyjmując jako datę początkową 18 listopada 2010r. mając na uwadze, że zakład ubezpieczeń jest zobowiązany do przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego w terminie 30 dni od dnia zgłoszenia szkody lub do 14-go dnia od daty wyjaśnienia wszelkich okoliczności w sprawie.

Odnosząc się do żądania pozwu w zakresie odszkodowania Sąd I instancji odwołał się do treści art. 444 § 1 kc art. 436 § 1 kc i w zw. z art. 435 kc wskazując, że zebrany materiał dowodowy, w tym opinie biegłych (...) wskazuje, że roszczenie z tytułu poniesionych kosztów leczenia w postaci opłat za dwa turnusy rehabilitacyjne zasługuje na uwzględnienie w całości.

Motywuując rozstrzygnięcie w części żądania zasądzenia renty Sąd Okręgowy przywołał przepis art. 444 § 2 kc oraz podniósł, że powódka nadal jest całkowicie niezdolna do pracy. Wprawdzie orzeczenie w przedmiocie przyznania renty jako datę niezdolności określa lipiec 2014r. jednak opinie biegłych sądowych wydane w niniejszej sprawie nie pozostawiają wątpliwości co trwałego jej charakteru. Zebrany w sprawie materiał dowodowy daje również podstawę do ustalenia, że gdyby nie wypadek powódka nadal pracowałaby, uzyskując dochody z pewnością co najmniej na poziomie dochodów uzyskiwanych przez wypadkiem tzn. 1.600 zł. Obecnie powódka uzyskuje tytułem renty kwotę 1.392 88 zł. Sąd Okręgowy uznał także, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, iż zmniejszyły się widoki powódki powodzenia na przyszłość.

Ustalając odpowiedzialność pozwanego z tytułu szkody na przyszłość Sąd Okręgowy mając na uwadze opinie biegłych sądowych uznał, że zasadne jest jej ustalenie i tym samym umożliwienie powódce dochodzenia odpowiednich kwot z tytułu dalszych roszczeń za przyszłe skutki doznanego wypadku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i art. 100 k.p.c., mając na uwadze zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów oraz zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, zaś na podstawie art.102 kpc nie obciążył powódki pozostałymi kosztami związanymi z opiniami biegłych.

Od powyższego wyroku apelację wniosła powódka zaskarżając go w części oddalającej powództwo o zadośćuczynienie w dalszej wysokości 100.000zł oraz w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 5 i 6 zarzucając:

- 1) naruszenie prawa materialnego, to jest art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że dodatkowo kwota zadośćuczynienia należna powódce powinna wynieść 300.000zł, zamiast 400.000zł;
- 2) naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie przy ustaleniu rozmiaru krzywdy wniosków wynikających z opinii biegłego(...);
- 3) naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie przy ustaleniu rozmiaru krzywdy wniosków wynikających z zeznań świadka K. F. (1), co do aktywności życiowej powódki przed wypadkiem.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki dalszej kwoty 100.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2010r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany w odpowiedzi na apelację powódki wniosł o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest zasadna, choć nie wszystkie zarzuty zasługują na uwzględnienie.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc poprzez nieuwzględnienie opinii (...) albowiem Sąd I instancji nie pominął wniosków wynikających z tej opinii, natomiast wywoływał apelacji dotyczące wpływu niedosłuchu, który stwierdzono w powódki, na rozmiar krzywdy, a w konsekwencji na wysokość przyznanego zadośćuczynienia w istocie stanowią zarzut naruszenia prawa materialnego i będą podlegały analizie w dalszej części pisemnych motywów rozstrzygnięcia.

Zgodzić się natomiast należy ze skarżącą, że w ustaleniach faktycznych nie uwzględniono zmian, które na skutek wypadku miały miejsce także w innych sferach życia powódki, poza związaną bezpośrednio ze zdrowiem. I tak z zebranego materiału dowodowego wynika, że "powódka przez wypadkiem pracowała jako rehabilitantka i fizjoterapeutka. Po pracy często spotykała się ze znajomymi na działce. Cyklicznie wyjeżdżała z koleżankami na aktywny wypoczynek w góry. Udzielała się także w chórze. Obecnie jest w stanie odbyć jedynie krótki spacer z opiekunką wokół bloku" (dowód: zeznania świadka K. F. (2) k.277v).

W pozostałym zakresie Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego bez przekroczenia granic określonych w art.233 § 1 kpc i właściwie ustalił wszystkie istotne dla sprawy fakty, zaś ustalenia te Sąd Apelacyjny aprobuje i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Rację ma skarżąca, że przyznane zadośćuczynienie nie uwzględnia w wystarczającym stopniu rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę (art. 445 § 1 kc). Zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie poglądem winno ono odpowiadać rozmiarowi krzywdy poszkodowanego, która wyraża się m.in. w cierpieniu i bólu. W rozpoznawanej sprawie za zasadne należy także uznać posłużenie się kryteriami wypracowanymi dotychczas w orzecznictwie i w konsekwencji uznać, że na wysokość zadośćuczynienia ma wpływ rodzaj powstałych skutków, w tym ich nieodwracalność, czas trwania, natężenie oraz ograniczenia, jakie w związku z tym powstały w życiu danej osoby oraz inne czynniki o podobnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2012r., I CSK 74/12, Lex nr 1226824, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011r., I PK 275/10, Lex nr 1164114, wyrok Sądu Najwyższego z 29

października 2008r., IV CSK 246/08, Lex nr 590267). Po drugie, z uwagi na kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia, musi ono stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość mieszającą się zarazem w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 września 2001r., III CKN 427/00, Lex nr 52766).

W tym miejscu należy zauważyć, iż ze względu na niewymierność krzywdy, określenie w danym przypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało sądowi, który dysponuje w takim wypadku większym zakresem swobody niż przy ustalaniu szkody majątkowej i odszkodowania koniecznego do jej naprawienia. Innymi słowy charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jaka konkretnie kwota jest "odpowiednia" z istoty swej należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy przyznanego zadośćuczynienia nie można uznać za odpowiednie. Zauważyć bowiem należy, że rzeczony wypadek, a przede wszystkim jego skutki wpłynęły drastycznie nie tylko na stan zdrowia powódki, ale także na jej funkcjonowanie w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym w ten sposób, że całkowicie wyłączyły ją z dotychczasowych obszarów aktywności i wymusiły radykalne zmiany w dotychczasowym trybie życia, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę, że powódka była osobą czynną zawodową oraz towarzyską, która lubiła spędzać aktywnie czas w gronie znajomych i realizowała swoje hobby. Obecnie jakość życia powódka także w tym aspekcie uległa zasadniczej negatywnej i co najważniejszej trwałej zmianie, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę, że aktualnie aktywności powódki sprowadza się w zasadzie do krótkiego spaceru z opiekunką wokół bloku. Nadto powódka boryka się z wieloma problemami zdrowotnymi, codziennym bólem oraz brakiem samodzielności. Jej dolegliwości mają nie tylko intensywny i długotrwały przebieg, lecz także nieodwracalny charakter jak np. (...).

W ocenie Sądu Apelacyjnego całokształt okoliczności niniejszej sprawy prowadzi do wniosku, że życie powódki po wypadku zmieniło się w sposób diametralny, we wszystkich aspektach, a co istotniejsze w swej zasadniczej części w sposób nieodwracalny, czego Sąd I instancji nie uwzględnił w stopniu wystarczającym łącząc rozmiar krzywdy doznanej przez powódkę prawie wyłącznie ze stanem jej zdrowia i związanymi z tym bezpośrednimi konsekwencjami.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że należy zwiększyć kwotę przyznanego powódce zadośćuczynienia o 100.0000zł. Dopiero tak określone zadośćuczynienie uwzględni w sposób wystarczający i pełny rozmiar krzywdy, jakiej doznała powódka we wszystkich aspektach życia oraz jej nieodwracalny charakter. Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc orzekł I ppkt 1 sentencji wyroku. W konsekwencji powyższego zmianie podlegało także rozstrzygnięcie Sądu I instancji w przedmiocie kosztów procesu, wobec czego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 386 § 1 kpc jak w punkcie I ppkt 2 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz.461) obciążając nimi pozwanego - zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania - jako stronę przygrywającą postępowanie apelacyjne. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.700zł oraz opłata od apelacji w wysokości 5.000zł.